

SLOVENSKA.

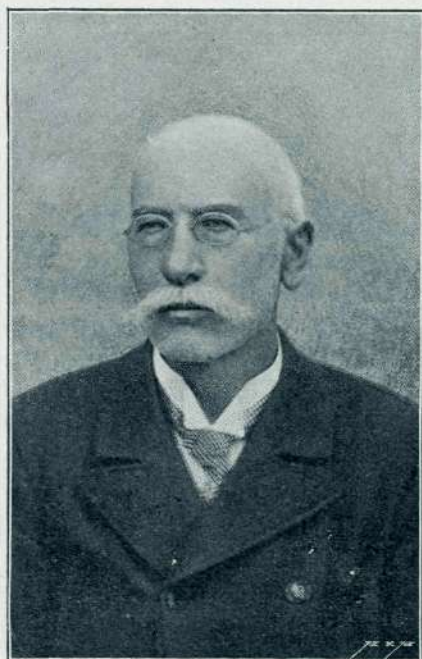
Slava Gospodu! Molitvenik. Izdala in založila „Družba sv. Mohorja“ v Celovcu. 1902. — Od dobrega molitvenika zahtevamo prvič vzvišenih misli, logike ter naravnega čustvovanja in drugič dostojnega jezika. Slabih molitvenikov pri nas ne manjka. Dobite jih na birmskih in božjepotnih sejnih kjerkoli; neredkokrat nimajo niti škofovskega potrdila. V krasni vezavi s slonokoščeni in kovinskimi okvirčki in z zlato obrezo se šopirijo po kramarskih statvah in bôdejo v oči, a po vsebini so prazni, suhi, medli, tuintam heretični, po jeziku pa zadirljivi, hrapavi, polni nemčizen in drugih spak. In vendar so molitveniki za ljudsko umsko in moralno vzgojo brezprimerno važnejši kakor druge knjige kakršnekoli vsebine! Občevanje z Bogom je vir notranjega življenja, temelj zadovoljnosti kakor za vsakega kristjana, tako še posebej za preprostega, od pseudokulture neopalnjenega človeka, ki si vesti ne omamlja z modernimi opojnostmi in srčne tolažbe ne išče v trenutnih refleksih navidezne sreče. In kadar taka nepokvarjena duša v stiski, v žalosti, veselju ali pokori zahrepeni po Stvarniku, ji ne more zadoščati suhoparna fraza, želi si izrazite misli, v katero more položiti svoje čustvo in se pogovoriti z Bogom. Ohlapen, bombastičen molitvenik brez pravih, urejenih misli pa pušča srce prazno, um se medlih, vodenih pojmov naveliča, in človek se počasi odtuji molitvi. Človek brez molitve pa je zemlja brez solnčne toplote! Zato so slabi molitveniki naravnost škodljivi. A kakor so škodljivi slabi, tako koristni so dobri. Čula se je že večkrat želja, naj bi „Družba sv. Mohorja“ prenehala z izdajanjem nabožnih in podobnih knjig; mi pa pravimo: Z dobri mi molitveniki le na dan! Čim več jih pride dobrih, tem bolj bodo izginjali slabi.

Letošnji molitvenik smemo po vsej pravici hvaliti in priporočati. Misli so vzvišene, mnogo-krat pesniške, čustvovanje je naravno, nepri-siljeno; knjiga je logično urejena, spisana veči-noma v prav lepem jeziku. Pravopisa se pisatelj

ni držal vseskozi Levčevega, vendar znatnejših nepravilnosti ni opaziti (le slučajne malenkosti, n. pr. *dviguj* nam. *dvigaj*, *zamorem* namestu *morem*, *dati* z ak. nam. s part. gen., konč. *-ij* v gen. pl. pri žen. i-debljih nam. konč. *-i* — i. dr.) Tvarina je razvrščena praktično. Preprostim ljudem bo posebno prav hodilo veliko število molitev k raznim svetnikom in svetnicam. Tretja sv. maša bi se komu zdela predolga, a je umestna, ker je prirejena za dom. Molitvenik je bil z večjim tiskom izdan z namenom, da bi bolje služil starim in drugim ljudem, ki ne vidijo dobro. Ta molitvenik se bo brez dvoma priljubil ne samo preprostim ljudem, ampak tudi izobražencem, ki si želé naravne, nepri-siljene dušne hrane.

VI. K.

Ormoški spomini. Ob petindvajsetletnici „Ormoške posojilnice“ in ob tridesetletnici svojega beležništva v Ormožu izdal dr. Ivan Geršak. Ljubljana, 1902. Založila „Ormoška posojilnica“. Tiskala „Kat. Tiskarna“. Str. 185. — Prav posebna knjižica je to. Življenje in delovanje, izpolnjene in neizpolnjene želje, veselje in žalost narodnega organizatorja ob jezikovni meji — to smo brali iz te knjižice. Njen duh je še tisti, ki je vel na Slovenskem v dobi, s katero nam začenja popis narodnega in gospodarskega probujenja v Ormožu. Res mnogo se je predrugačilo v četrti stoletja v tem kraju, ki je bil prej popolnoma pod nemško oblastjo, a ima zdaj lepo vrsto samostojnih narodnih ustanov. Dr. Geršak nam pripoveduje, kako je ustanavljal „Orm. pos.“ in ji zidal društveni dom, kako je nastalo „Vinorejsko društvo“, kateremu se je pridružilo „Kletarsko društvo“. Ko je bil položen gospodarski temelj, je bilo mogoče delovati tudi politično, in to delovanje je prevzela „Sloga“, katera je zmagala nemštvo tudi v občini. Dr. Geršak se bridko pritožuje, da je začel sovražnik razdvajati narodne sile. Liberalizem cepi prej složne narodne moči: „Sloga“ imamo še, a sloge ni več v njej!“ Mnogo jako dobrih misli, zlasti o praktični preosnovi ljudskega šolstva, smo našli v njegovem spisu. Čitatelji vidijo v pridejani sliki podobo velezaslužnega narodnjaka, kateri je

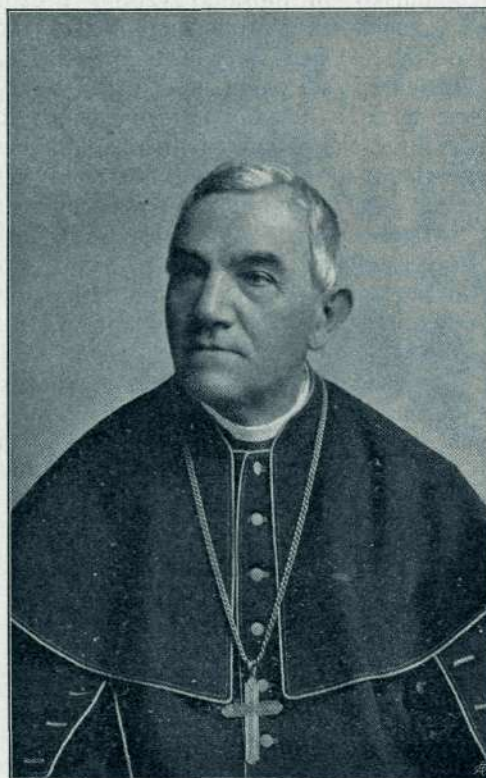
Dr. Ivan Geršak.

bil namenjen izpočetka za profesorja prava na slovenskem vseučilišču, a se je kot beležnik posvetil narodno-organizatoričnemu delu, ko so nasprotne sile vedno bolj v stran potiskale važno vprašanje slovenskih visokih šol.

Mnogo odličnih slovenskih pisateljev in domoljubov je bilo rojenih v ormoškem okraju ali je po svojem delovanju v ožji zvezi z njim. Dobro je pogodil gospod izdajatelj, da je dodal knjigi njih življenjepise. Tu so popisani: Veseli Ljutomerčan, pesnik Štefan Modrinjak, središki rojak dr. Štefan Kočevar, slavni Ilir Stanko Vraz, navdušeni Slovan Božidar Raič, prerano umrli pesnik Matija Goršič, zaslužni stolni prošt Lavrencij Herg, plodoviti književnik Božidar Flegerič, nabožni pisatelj Ivan Skuhala, kustos dunajske vseučiliške knjižnice dr. Fran Simonič, hrvaški šolnik Davorin Trstenjak, bivši tajnik „Dramatičnega društva“ in časnikar Anton Trstenjak, narodni odvetnik dr. Ivan Dečko, poljudni pisatelj Fran Nedeljko, domači glasbeni zgodovinar Fran Rakuša, „Dom in Svetov“ so-trudnik iz hrvaškega slovstva Val. Cajnko, naš nežnočutni novelist Fr. Ks. Meško ter pevec in pisatelj Rudolf Vrabl. Vsi ti življenjepisi imajo pristno domorodni ormoški značaj; mnogo je v njih tudi subjektivnega, zajetega iz srca, katero čuti pred vsem to, kar mu je najbližje. A hvaležni smo g. Flegeriču za mnoge zbrane podatke.

Milobni spomini na domači kraj, ki jih je pod naslovom „Mladost“ spisal Frančišek Ks. Meško, odlomek iz Vrazovih „Djulabij“ in himna Flegeričeva na slovensko „Staro lipo“ zaključujejo to lepo slavnostno knjigo.

Kapela žalostne Matere božje v Središču in njen častni venec. Spomenica na zlato mašo dveh srediških rojakov l. 1902. Maribor 1902. Lastna založba. — Tisk tiskarne sv. Cirila. Str. 136. — Naš znani domači zgodovinar gospod M. Slekovec je popisal v tej knjižici kapelico Žalostne Matere božje v Središču in njeno zgodovino. G. Slekovec pravi, da nemško ime *Polstrau* prihaja od slovenskega *Polostrov*, „kajti gradič, okoli katerega so si ljudje hiše in v bližini tudi cerkvico sv. Jerneja postavili, je stal na osredki Save“ (str. 4). Omenja se v listinah najprej l. 1307. Na kraju, kjer stoji zdaj kapelica, je stal že kmalu po letu 1479. zidan križ, kapelico so pa postavili l. 1630. Gosp. Božidar Flegerič piše v svoji nam poslani oceni: „G. Slekovec je sestavil tudi za Lapajnetovo „Zgodovino štajerskih Slovencev“ podatke o Središču, katere pa zdaj ta knjiga popravlja, n. pr., da je bila kapelica postavljena l. 1637. Tam smo čitali (str. 134.), da so

Lavrencij Herg,
stolni prošt v Mariboru.